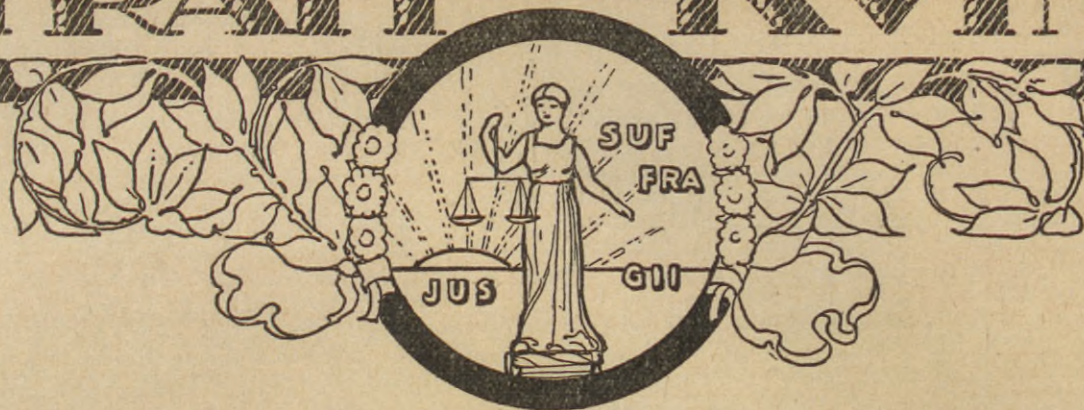

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

MOTTO: *Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak, som en stor sak kan göra för oss.*

TIDNING UTGIVEN AV LANDSFÖRENINGEN FÖR KVINNANS POLITISKA RÖSTRÄTT

VIII. ÅRG.

STOCKHOLM, 1 DEC. 1919

N:R 15

Död och uppståndelse.

Rösträtt för Kvinnor utsände sitt första nummer den löftrika vårvintern 1912. Strax därefter framlades den första kungliga propositionen om kvinnans rösträtt. Tidningen var ett led i den då på nytt igångsatta stora agitationen till allmänna opinionens och Första kammarens påverkande. Inom de aktiva rösträttskvinnornas krets var tidningens tillkomst en stor händelse och de förhoppningar voro icke små, som ställdes på densamma. Den angav som sitt mål att arbeta för kvinnans rösträtt, detta och ingenting vidare. Sitt syfte har den under växlande ledning också troget följt. Men i och med det att rörelsen av världshändelsernas väldiga ström bars i hamn, minskades tidningens betydelse såsom agitationsmedel. Den fick referera, snarare än dirigera. Nu är rösträtten vunnen, tidningens uppgift i denna form är fylld, och den upphör.

Redaktionen har anförtrott mig att säga några avslutande ord i det sista numret.

Det blir icke någon historik, ej heller något avtackande av dem, som arbetat i tidningen, ehuru den, som sett en smula bakom kulisserna, vet, att det utförts mycket troget och knogigt arbete för att hålla den uppe med ett minimum av kostnad. Men är tidningens motto uttryck för en sanning, så ha dessa, som arbetat, fått sin lön. Ett andligt honorar är också honorar!

Det ord, som bör sägas i sista numret av tidningen, rör inte det som varit, utan framtiden. Det vänder sig till dem, som nu stå i begynnelsen av sin karriär med rösträtten som en självfallen förutsättning, rösträtten för vilken de själva gjort litet eller intet.

Det är troligt, att de alls inte läsa det som här riktas till dem, men en liten uppgörelse med dem kan ändå ha ett teoretiskt intresse.

Ett skede är avslutat. En generation av kvinnosakskvinnor har därmed slutfört sin huvudsakliga insats, även om enstaka outslitliga individer ur den ännu komma att uträtta mycket gott arbete.

Har den nya generationen tänkt på, att det nu är dess tur? Eller menar den, att tiden för samarbete och sammanhållning nu är förliden, att kvinnorörelsens traditioner sen Fredrika Bremer inte behöva bevaras, att allting går bra, bara var och en sköter sig duktigt själv och så är till heder för sitt kön?

Kanske ha de, eller ha vi skuld däri, som brukat säga, att rösträtten var nyckeln, som öppnade alla lås, och som kanske överbetonat dess värde i och för sig oavsett förmågan att bruka den.

På dem som skola fortsätta detta arbete och föra det vidare vilår ett stort ansvar. Men i den mån de uppfatta detta ansvars verkliga innebörd och låta sig genomsyras därav, skall det bli dem lättare att bära. Medvetandet att det är för de högsta etiska och moraliska värden de kämpa skall giva dem kraft i kampen.

Signe Bergman.

Hilma Borelius 50 år.

När kvinnorösträttsens historia i Sverige en gång kommer att skrivas, skall det visa sig, att den på det hela taget kan inordnas som ett led i liberalismen. Det är med liberala argumenter man mest har talat för saken — rösträtten som en allmäntmänsklig, medfödd rättighet — och det liberala partiet har utom all fråga den största förtjänsten av sakens genomdrivande. Så är det också i regel inom det partiet, som rörelsens ledare ha haft hemortsrätt. Och skulle nu kvinnorna välja parti av tacksamhet mot dessa, är det intet tvivel om vart de borde höra.

Men detta faktum har också alstrat en viss jämnstrukenhet inom rörelsen. Hur mångahanda rösterna än varit, har andan dock alltid varit densamma, och detta har naturligtvis även inverkat på agitationen. En rörelsens kynne kan aldrig bli oberoende av de vägar, på vilka dess ledare utvecklats. De ledare, som alltid tagit saken som självklar, kunna sällan övervinna hårdnackat motstånd — deras roll blir egentligen att mobilisera de skaror, som inte hållit sig utanför av oppo-

sition, bara av tröghet och okunnighet. Att övervinna medveten opposition, det blir en uppgift endast för de kritiska naturer, som aldrig kunnat taga en sak som självklar, bara därför att de önska den, utan som snarare bli ännu mera kritiska mot det de önska. Det är sådana naturer, som ha svårt att taga parti, därför att de måste vrida och vända på motståndarnas synpunkter, där de alltid söka finna någonting plausibelt.

Hilma Borelius har som rösträttsledare alltid hört just till detta slags partilösa personligheter, om också kvinnosaken fört henne allt närmare det liberala hållet. Det har endast varit kvinnosaken, som för henne var självklar, aldrig partiet. För kvinnorörelsen var hon genom hela sin läggning, både temperament och åsikter, liksom skapad, och jag vet mig aldrig ha känt en mera övertygad och besjälad förkämpe på detta område. Det har varit med henne som med Fredrika Bremer, att hon inte bara har genomtänkt utan också genomlidit saken. Fastän i viss mån uppvuxen i den bäs-

leden, färdiga att ta emot facklan och föra den vidare.

Men det vore synd, om det skulle behövas trycket av en reaktion för att väcka de unga till insikt om nödvändigheten av att kvinnorna alltjämt bilda en enig front, av att de gemensamt ta itu med den nya situation, som uppkommer då de få rösträtt. Därför att det personliga trycket lättat, skrankorna fallit och en mängd skriande missförhållanden bortskaffats, får ingen tro att inte kvinnorörelsen har bruk för alla, som ha eld och kraft för mer än sig själva. "Nu börjar det stora byggnadsarbetet" har en av ledarna, jag tror det var Signe Bergman, sagt. Men om det inte ska gå som med Babels torn, så måste det ju finnas plan för arbetet och fackutbildade arbetare.

Man skulle vilja säga till den unga generationen i det sista numret av den tidning den inte brytt sig så värst mycket om: lita inte på, att de vanliga pamparna komma att sköta åt er det som möjligt ännu behöver göras. Även om de ville, kunna de dock icke uppnå någonting utan kontakt med, utan hjälp av de unga.

Elin Wägner.

ta tänkbara jordmän, i ett vetenskapligt hem, där trots faderns erkända forskargärning, modern kanske ändå var den mest kritiska och skeptiska intelligensen — har Hilma Borelius dock fått känna på den andliga isolering, som kan komma även den nutida kvinnliga akademikern att gå igenom sin universitetstid utan egentlig erfarenhet av det som gör universitet mest lockande för män, nämligen det kamratliga tankeutbytet. Här hjälper ingen lagstiftning, endast en omdaning av mäns och kvinnors sätt att se på varandra, som lagstiftningen bara kan förbereda. Och de som varit med om att påskynda förberedelsen, få ofta inte vara med om resultaten.

Men sådana naturer som hennes bli icke endast isolerade från män — de bli det i viss mån även från kvinnor. Deras vetenskapliga bildning och deras kritiska läggning, deras partilöshet och deras förakt för slagord och gottköpsvisdom, gör att de i regel bli mera beundrade av än förtroliga med alla de små lättpåverkade och otränade kamrater, som de sociala arbetet för dem tillsammans med. Och eftersom just deras starka solidaritetskänsla gör dem ömtåligt skarpsynta för svagheter hos dem de vilja hjälpa, se de sig ofta i det obehagliga läget att nödgas göra front åt två håll, "vända ryggen åt den nya skolan och visa tänderna åt den gamla." Det är ungefär samma hållning Hilma Borelius ofta nödgats intaga inom den krets hon i religiöst avseende obetingat tillhör — den nyprotestantiska. Redan i världskrigets början sade hon modigt ut något av den berättigade kritik mot de kristnas hållning i fredsfrågan, som nu från kyrkofientligt håll gör sig alltmera gällande.

Hilma Borelius har aldrig samlat till ett helt sina många uppsatser i kvinnosaken; de ligga nu strödda på flerfaldiga håll. Men var man finner dem, känner man igen dem utan att behöva se författarenamnet — uddiga, pregnant och obarmhärtigt logiska som de äro. Inom hela vår kvinnorörelse finns icke en stil, så originell som hennes, om man undantar Emilia Fogelklous, och i den gedigna vetenskaplighet, som alltid ligger bakom, finns ingen svensk kvinna, som kan mäta sig med henne.

Nu stunda ljusare tider, vi gå raskt mot de höjder man så länge sökt utestänga oss från, dimmorna skingras och vi andas lättare. Vi önska Hilma Borelius, att nu på sin middagshöjd, befriad från allt kvinnosaksarbete, få ge oss vad endast hennes speciella träning, som vetenskaplig filosof, estetiker och ädel, livserfaren tänkare kan vara i stånd att ge.

Lydia Wahlström.

Till

Prenumeranterna av Rösträtt för Kvinnor!

VÅR STORA rösträttsorganisation står efter räckor av års oförtröttat energifyllda strävan vid målet. Den politiska medborgarrätten är oss tillförsäkrad, om ock i praktiken ännu icke vår. Rösträttsstriden har kunnat avblåsas.

Härmed har följt, att organisationens egen tidning icke längre har sin förut givna uppgift att fylla. Med nedläggandet av övriga kampmetoder har också beslut fattats att Rösträtt för kvinnor med detta års utgång upphör att utkomma.

Rösträttsfrågans lyckliga lösning betyder emellertid icke, att allt är väl beställt. Ännu återstår att i de många speciella fallen bevaka kvinnornas intressen, innan den fulla ekonomiska och sociala likställigheten med männen är uppnådd.

Som ensamt pressorgan för de svenska kvinnosakssträvandena står nu tidskriften *Hertha*. Utgiven av Fredrika-Bremer-Förbundet är dess uppgift att utanför allt partitagande samla kvinnorna i arbetet för de gemensamma målens vinnande och bära fram deras önskemål och krav.

Under ansvaret av denna uppgift vänder sig nu *Hertha* med sin prenumerationsanmälan till de många medlemmarna av rösträttsföreningarna. De behöva *Hertha* och *Hertha* behöver dem. I en tid, då det politiska livet allt mera blint och hänsynslöst ombildar även rent sociala problem till partifrågor, göres det kvinnorna behov att rädda så mycket som möjligt av det samhällsliga reformarbetet, icke blott de rena kvinnofrågorna utan även spörsmål av mera allmän räckvidd, över till en neutral plattform och från denna få ropa ut sin ståndpunkt, fixera sina fordringar och arbeta för dessas realiserande. Partipressen kan aldrig bli den opartiske förfäktaren av våra intressen, ensamt kvinnornas eget organ i pressen går självständigt till aktion för deras sak. För att göra detta med verklig pondus fordras det dock, att de många kvinnorna stå fylkade bakom.

Det är att förvänta att de i rösträttsarbetet tränade kvinnorna känna detta och att därför, när nu deras egen tidning lägges ned, de som prenumeranter på *Hertha* stödja denna och därmed också göra det möjligt för den svenska kvinnorörelsens egen tidskrift att i största utsträckning bli det verkliga språkröret för de svenska kvinnornas vilja och förhoppningar.

Vid sidan av sin stora huvuduppgift, att föra den svenska kvinnorörelsens talan i pressen, bereder *Hertha* rum åt artiklar av kulturellt, litterärt och allmängiltigt intresse. De bästa kvinnliga pennor ha härvid medverkat. I en månatligt återkommande "Kringblick" framläggas företeelser av betydelse i utlandets kvinnovärld, och under rubriken "Notiser från bokvärlden" recenseras årets mera bemärkta böcker, framför allt de kvinnliga författarnas.

Årets medarbetarlista upptager: Gertrud Almqvist-Brogren, Andrea Andreen-Svedberg, Hilma Borelius, Fanny Ekenstierna, Anna Lenah Elgström, Emilia Fogelklou, Eva Fröberg, Anna Kleman, Ellen Kleman, Thyra Kullgren, Sigrid Leijonhufvud, Elsa Lidman, Agda Montelius, Susy Silfverbrand-Erikson, Anna Sondén, Mathilda Staël von Holstein, Nanna Swartz, Axianne Thorstenson, Sigrid Ulrich, Aivva Uppström, Lydia Wahlström, Elin Wägner, Anna Åbergsson.

Hertha utkommer med 10 häften om året. Prenumeration sker å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: $\frac{1}{1}$ år kr. 6:—; $\frac{1}{2}$ år kr. 3:25; $\frac{1}{4}$ år kr. 1:75.

Medlemmar av Fredrika-Bremer-Förbundet erhålla tidskriften till ett pris av kr. 5:— pr år, då prenumerations sker å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm.

Redaktionen av *Hertha*.